

AKP'de Değişim Neden Gecikiyor?

31 Mart'ta ciddi bir kırılma yaşandı. AKP 2002'den beri ilk defa bir seçimde ikinci sıraya düştü. Bu sonuç bir ölçüde sandığa gitmeyen seçmenlerle ilgili. 2023 seçimlerinde 54 milyon 400 bini geçerli olmak üzere 55 milyon 800 bin oy kullanıldı. Katılım oranı yüzde 87 seviyesindeydi. Yerel seçimde ise dramatik bir düşüş yaşandı. Sandığa sadece 48 milyon 150 bin seçmen gitti. Geçerli oy 46 milyonda, katılım oranı yüzde 78'de kaldı. On ay gibi kısa bir sürede 7 milyondan fazla seçmenin sandığa gitmediği bir yerel seçim süreci deneyimlendi.

AKP liderliği seçim sonuçlarını öncelikle sandığa gitmeyen seçmenler bakımından değerlendirdi. Yani onlara göre muhalefette ciddi bir oy artışı yoktu. Bu yorumun fazlasıyla yüzeysel ve bir ölçüde de yanıltıcı olduğu açıkça ortada. Şüphesiz ki 31 Mart seçimleri için belirleyici olan faktör, sandığa gitmeyen seçmenlerdir. Ancak son 20 yıldır oldukça düzenli bir şekilde sandığa giden AKP seçmeninin şimdi bu davranıştan vazgeçmesi büyük bir kırılma. Muhalefetin kazanma ihtimalini gören muhafazakâr-milliyetçi seçmen yine de sandığı protesto etti. Ayrıca seçimden bugüne pek çok mikro alan çalışması yayınlandı. Basitçe şunu diyemiyoruz: AKP seçmeni sandığa gitmedi ve bu nedenle CHP kazandı. Çünkü AKP'den CHP'ye ve Yeniden Refah'a oy kayışı var. Yani iktidarın seçmen kitlesinin en azından bir kısmı muhalefet partilerine oy vererek belediyelerde değişime izin verdi.

Yenilgiden sonra ise AKP liderliği hemen hiçbir şey yapmadı. Bu durumun bazı nedenleri var. Öncelikle, panik ve yenilgi havasını körükleyecek davranışlardan özenle sakınıyor. Bir diğer mesele ise ekonomik kriz. Seçmen protestosunun ekonomik krizle ilişkisi yoğun bir şekilde işlenmekte. Özellikle asgari ücretliler ve emeklilerin durumu akut bir sosyal-ekonomik sorun olarak önümüzde duruyor. Temel çerçeveyi bir kez böyle kurduğumuzda AKP'deki değişimin neden geciktiği bir ölçüde açıklığa kavuşuyor. Ekonomi düzelmeden AKP düzeltmeyecek. Ekonominin düzeltilmesi ise her şey yolunda gitse bile üç yıllık bir programı gerektiriyor. Bir sonraki seçime dört yıl var. Mehmet Şimşek başarılı olur ve hayat pahalılığının geniş toplumsal kesimler üzerindeki etkisi hafiflerse yerel seçimdeki siyasi kayıp telafi edilebilir.

Bu plandaki sorun, ekonomik krizle mücadele programının finansçı niteliğinden kaynaklanıyor. Talebi baskılayarak harcama eğilimini aşağıya çekmeyi amaçlayan bir mantık ön planda. Geçenlerde açıklandığı üzere devlette de kısmi bir tasarruf öngörülüyor. Ancak bu iki adım yetersiz. Yapısal reform yapmadan yani şeffaf bir kamu ihale süreci yaratmadan veya hukukun işleyişine yönelik eleştirileri en aza indirmeden yurt dışından kaynak getirmek çok zor. Dış kaynakla desteklenmeyen bir programın başarı şansı sadece bu nedenden dolayı az. Çünkü Türkiye ekonomisi borç, bütçe açığı ve verimsizlik gibi sorunları bir çırpıda ve hiç yardım almadan çözmeye yeterliliğine sahip değil. Ekonomik krizle mücadelede bir diğer sorun, faturayı daha çok orta ve orta alt kesimlerin ödemesi. Hükümet sermayeyi

vergilendirmiyor. Zenginden daha fazla, fakirden daha az alan bir vergi sistemi yürürlüğe konulmadığı müddetçe ne yeterince kaynak toplanabilir ne de ekonomik krizin toplumsal krize dönüşmesi engellenebilir.

AKP içi değişimi yavaşlatan ikinci unsur Cumhur İttifakı'nın siyasi yapısı. AKP mecliste azınlıkta. MHP desteği olmaksızın kanun çıkarmak olanaksız. Bu nedenle MHP'nin siyasi desteği iktidar için hayati. Bugünün şartlarında ve hatta yakın gelecekte MHP'nin yerini doldurabilecek nitelikte bir siyasi ortak değişikliği çok da kolay değil. DEM'le iş birliği siyaseten çok maliyetli. İYİ Parti'nin vekil sayısı MHP'den az. Dahası, partinin liderliği AKP'yle çalışmak konusunda çok da istekli değil. Birlikte başlayan anayasa ve yumuşama tartışmaları bir AKP-CHP yakınlaşmasına yol açabilir. Ama Halk Partisi'nin anayasal sistemde ve temel politik tercihlerde köklü değişiklikler olmaksızın Erdoğan'la masaya oturması kendisi açısından imkânsız.

Bu arada AKP'nin deneyimli muhafazakâr demokratlarının yumuşama söylemini hararetle desteklediğini not almalıyız. Partinin bir kanadı değişimin kişilerden ibaret olmamasını, kişilerle birlikte politikaların da değişmesini, AKP'nin kuruluş ayarlarına geri dönmesini istiyor. Türkiye AİHM ve AYM kararlarına uymalı, Avrupa Birliği ve ABD gibi Batılı aktörlerle daha uyumlu bir ilişki içine girmeli. Ayrıca yargı, işçileri ve parti iç işleyişinde reform muhafazakâr demokratların temel talebi.

Erdoğan çok deneyimli ve karizmatik meşruluğu güçlü bir isim. Bu nedenle aynı anda hem MHP ile olan ittifakı devam ettirip hem belli konularda reform yapıp hem de ekonomik kriz devam ederken CHP'yi yumuşama söylemi adı altında pasifize etmeyi başarabilir. Bu noktada zorluk, ekonomik kriz ve siyasi krizi aynı anda yönetmekle ilgili. Muhalefet, Mehmet Şimşek programının toplumun geniş kesimlerine yarattığı sıkıntıyı siyasi propaganda malzemesi yaparak AKP'yi daha da zor durumda bırakabilir.

Diyelim ki o alanda işler iyi gitti. Ekonomi hızla toparlandı ve muhalefet anayasa gibi meselelerle sisteme bağlandı. Yine de yargı kaynaklı siyasi krizlerin derin sarsıntılara yol açacağı açıkça ortada. Önemli davalar ve soruşturmalar keskin siyasi pozisyonları yeniden üretiyor. Son bir ayda yargıya dair yaptığımız tartışmaların tam listesi yargının siyasi hayat üzerindeki etkisini özetliyor gibi:

Kobani Davası, Kavala'nın yeniden yargılanması ve Gezi Davası, 28 Şubat hükümlülerinin affı, Ayhan Bora Kaplan soruşturması ve Sinan Ateş iddianamesi kamuoyunda yoğun bir şekilde irdelendi. Siyasi aktörler bu konularda görüş bildirmek zorunda kaldı. Dahası, İmamoğlu hakkında verilmiş bir mahkûmiyet kararı var. HDP'nin kapatma davası daha sonuçlanmadı. Ayrıca DEM hakkında da kapatma davası açılabilir. Bu konuların her biri siyasi krizi derinleştirip yargıyı siyaseten daha fazla tartışılabilir hale getirecek muhtemel meseleler olarak önümüzde durmakta.

Armağan Öztürk, "AKP'de Değişim Neden Gecikiyor?"

<https://www.fikirtepediya.com/siyaset/akpde-degisim-neden-gecikiyor/>

(Yayın Tarihi: 24 Mayıs 2024).